Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

21 iunie 2018 *

„Trimitere preliminară – Libera circulație a capitalurilor și libertatea plăților – Restricții – Impozitarea dividendelor plătite organismelor de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) – Dividende plătite de societăți rezidente într-un stat membru unor OPCVM-uri nerezidente – Scutirea dividendelor plătite de societățile rezidente într-un stat membru unor OPCVM-uri rezidente – Justificări – Repartizare echilibrată a competenței de impozitare între statele membre – Coerența regimului fiscal – Proporționalitate”

În cauza C-480/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca), prin decizia din 31 august 2016, primită de Curte la 5 septembrie 2016, în procedura

Fidelity Funds,

Fidelity Investment Funds,

Fidelity Institutional Funds

împotriva

Skatteministeriet,

cu participarea:

NN (L) SICAV,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J.-L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnii E. Levits (raportor) și A. Borg Barthet, doamna M. Berger și domnul F. Biltgen, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: doamna L. Carrasco Marco, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 octombrie 2017,

* Limba de procedură: daneza.

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Fidelity Funds, Fidelity Investment Funds și Fidelity Institutional Funds, de P. Farmer, barrister, și de J. Skaadstrup Andersen, advokat;

– pentru NN (L) SICAV, de E. Vistisen, advokat;

– pentru guvernul danez, de C. Thorning și de J. Nymann-Lindegren, în calitate de agenți, asistați de S. Horsbøl Jensen, advokat;

– pentru guvernul german, de T. Henze și de R. Kanitz, în calitate de agenți;

– pentru guvernul neerlandez, de M. Bulterman, de B. Koopman și de J. Langer, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de W. Roels și de R. Lyal, în calitate de agenți, asistați de H. Peytz, avocat,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 decembrie 2017,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolelor 56 și 63 TFUE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unor litigii între Fidelity Funds, Fidelity Investment Funds și Fidelity Institutional Funds, pe de o parte, și Skatteministeriet (Ministerul Finanțelor, Danemarca), pe de altă parte, în legătură cu cererile de rambursare a impozitului reținut la sursă aferent dividendelor care le-au fost plătite de societăți rezidente în Danemarca între anul 2000 și anul 2009.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Directiva 85/611/CEE a Consiliului din 20 decembrie 1985 privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind anumite organisme de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) (JO 1985, L 375, p. 3, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 138) avea ca obiectiv, potrivit celui de al patrulea considerent al său, să stabilească pentru organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) situate în statele membre norme comune de bază privind autorizarea, controlul, structura, activitatea lor și informațiile pe care acestea trebuie să le publice. Directiva 85/611 a fost modificată în mai multe rânduri înainte de a fi abrogată, începând cu 1 iulie 2011, prin Directiva 2009/65/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 iulie 2009 de coordonare a actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind organismele de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) (JO 2009, L 302, p. 32), prin care s-a efectuat reformarea sa.

Dreptul danez

4 Articolul 1 punctul 5 a din lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v. (Legea privind impozitul pe profit) prevede că OPCVM-urile cu reședința fiscală în Danemarca sunt supuse impozitului în această țară, în timp ce articolul 1 punctul 6 din această lege privește impozitarea fondurilor care intră sub incidența articolului 16 C din lov om påligningen af indkomstskat til staten (Legea privind baza de calcul a contribuțiilor, denumită în continuare „ligningslov") și care sunt rezidente în Danemarca.

5 Articolul 2 alineatul 1 litera c) din Legea privind impozitul pe profit prevede că OPCVM-urile și celelalte fonduri de investiții care nu au reședința fiscală în Danemarca sunt supuse impozitului pe dividendele care le sunt distribuite de societățile rezidente în Danemarca, această obligație fiscală limitată privind doar venituri care au sursa în Danemarca.

6 Potrivit articolului 65 alineatul 1 din kildeskatteloven (Legea privind impozitul la sursă), orice decizie de distribuire de dividende de către o societate rezidentă în Danemarca trebuie să prevadă că se reține la sursă un anumit procent din totalul distribuit, cu excepția dispozițiilor contrare. Cota reținerii la sursă a fost stabilită la 25 % pentru anul 2000 și a fost majorată la 28 % pentru cuprinsă între anul 2001 și anul 2009.

7 În conformitate cu reglementarea daneză, cota reținerii la sursă este redusă la 15 % atunci când autoritățile din statul de reședință al OPCVM-ului în cauză sunt obligate să facă schimb de informații cu autoritățile daneze în aplicarea unei convenții pentru evitarea dublei impuneri, a unei alte convenții internaționale sau a unui acord de asistență administrativă în materie fiscală. Pentru contribuabilii rezidenți în Uniunea Europeană, impozitul final trebuie, în practică, să nu depășească 15 %, conform acestei dispoziții. Impozitul poate, în plus, să fie redus și în funcție de convențiile fiscale încheiate de Regatul Danemarcei și de statul de reședință al OPCVM-ului în cauză.

8 Legea privind impozitul la sursă este aplicabilă OPCVM-urilor stabilite în Danemarca, care sunt, prin urmare, *a priori*, supuse acestei reglementări privind impozitarea dividendelor. Cu toate acestea, reiese din dispozițiile articolului 65 alineatul 8 din legea menționată că ministrul finanțelor poate adopta norme potrivit cărora distribuirea de dividende către fondurile care intră sub incidența dispozițiilor articolului 16 C din ligningslov (denumite în continuare „fondurile care intră sub incidența articolului 16 C") este scutită de impozitul anticipat.

9 În momentul adoptării decretului privind impozitul la sursă, ministrul finanțelor a exercitat această posibilitate pentru a scuti fondurile care intră sub incidența articolului 16 C de orice impozit reținut la sursă. Astfel, potrivit articolului 38 din decretul privind impozitul la sursă, orice OPCVM poate obține un certificat de scutire și poate beneficia de o scutire de impozit reținut la sursă pe dividende, cu condiția, pe de o parte, să fie un organism care intră sub incidența articolului 1 punctul 6 din Legea privind impozitul pe profit și să fie, așadar, rezident în Danemarca și, pe de altă parte, să beneficieze de statutul de fond care intră sub incidența articolului 16 C. Un OPCVM rezident în Danemarca care nu îndeplinește condițiile prevăzute la articolul 16 C din ligningslov nu este scutit de impozitul reținut la sursă pe dividende.

10 Articolul 16 C din ligningslov definește ce înseamnă fondurile care intră sub incidența articolului 16 C.

11 Astfel, în conformitate cu reglementarea în vigoare până la 1 iunie 2005, pentru ca un OPCVM să poată fi calificat drept fond care intră sub incidența articolului 16 C, el trebuia să efectueze o distribuire minimă. Distribuirea minimă constituie baza de impozitare a veniturilor fondului respectiv la nivelul deținătorilor de titluri de participare la acesta.

12 Normele pentru determinarea distribuirii minime sunt precizate la articolul 16 C alineatele 2-6 din ligningslov. În conformitate cu alineatul 2 al acestui articol, distribuirea minimă este suma veniturilor și a cuantumurilor nete încasate în anul fiscal, din care se deduc pierderile și cheltuielile.

Articolul 16 C alineatul 3 din ligningslov prevede că este inclusă în această determinare o serie de venituri enumerate în acest articol, printre care dobânzile, dividendele din acțiuni, câștigurile din creanțe și contracte financiare, precum și câștigurile din vânzarea de acțiuni. Conform articolului 16 C alineatele 4 și 5 din ligningslov, fondurile care intră sub incidența articolului 16 C pot deduce pierderile fiscale admisibile și cheltuielile administrative.

13 În urma adoptării Legii nr. 407 din 1 iunie 2005 și de la această dată, nu se mai impune să se procedeze efectiv la o distribuire minimă către deținătorii de titluri de participare pentru a putea beneficia de statutul de fond care intră sub incidența articolului 16 C. Posibilitatea de a beneficia de acest statut rămâne însă supusă condiției ca OPCVM-ul respectiv să procedeze la determinarea unei distribuiri minime, impozitată la nivelul deținătorilor de titluri de participare, prin intermediul unui impozit reținut la sursă încasat de acest organism.

Litigiile principale și întrebarea preliminară

14 Reclamanții din litigiile principale sunt OPCVM-uri, în sensul Directivei 85/611, cu sediul în Regatul Unit și, respectiv, în Luxemburg. Investițiile lor în societăți stabilite în Danemarca sunt investiții de portofoliu și nu depășesc 10 % din capital. Produsele propuse de reclamanții din litigiile principale sunt accesibile clienților rezidenți în Danemarca, dar nu sunt comercializate activ în acest stat membru. Totodată, reclamanții din litigiile principale nu au solicitat autorităților fiscale daneze să beneficieze de statutul fiscal al fondurilor care intră sub incidența articolului 16 C și nici nu și-au adaptat actele constitutive potrivit reglementării aplicabile unor astfel de fonduri până la exercițiul fiscal 2005.

15 Reclamanții din litigiile principale au sesizat instanța națională cu cereri de rambursare a impozitului reținut la sursă aferent distribuirilor de dividende de la societăți stabilite în Danemarca de care au beneficiat între anul 2000 și anul 2009, susținând că OPCVM-urile rezidente în Danemarca pot beneficia, spre deosebire de OPCVM-urile nerezidente în acest stat membru, de o scutire de impozitul reținut la sursă. Astfel, reglementarea fiscală națională ar impune două condiții pentru scutire, și anume ca OPCVM-ul vizat să fie rezident în Danemarca și să își stabilească și să își declare veniturile potrivit reglementării fiscale daneze. OPCVM-urile nerezidente nu pot să îndeplinească, prin definiție, prima dintre aceste condiții și le este imposibil sau, în orice caz, deosebit de dificil să o îndeplinească pe cea de a doua, cu atât mai mult cu cât nu sunt încurajate să procedeze astfel, deoarece, din cauza primei condiții, nu pot să beneficieze în nicio ipoteză de scutirea de impozitul reținut la sursă.

16 În consecință, reclamanții din litigiile principale consideră că, chiar dacă nu îndeplinesc a doua condiție referitoare la obligația de a determina și de a declara o distribuire minimă în conformitate cu reglementarea daneză, au dreptul la rambursarea impozitelor percepute la sursă.

17 Ministerul Finanțelor recunoaște într-adevăr că regimul danez are ca efect faptul că, în unele cazuri, OPCVM-urile stabilite în Danemarca și OPCVM-urile stabilite într-un alt stat membru fac obiectul unui tratament fiscal diferit în legătură cu dividendele primite de la societăți stabilite în Danemarca. Cu toate acestea, consideră că această restricție este justificată, pe de o parte, de necesitatea menținerii coerenței regimului fiscal și, pe de altă parte, de necesitatea asigurării unei repartizări echilibrate a competențelor fiscale între statele membre.

18 În acest context, părțile din litigiile principale sunt de acord că această diferență de tratament fiscal constituie o restricție privind libera circulație, dar reclamanții din litigiile principale susțin că o astfel de restricție nu poate fi justificată prin motivele invocate de Ministerul Finanțelor și că, în orice caz, reglementarea daneză depășește ceea ce este necesar pentru a asigura o impozitare în Danemarca.

19 În aceste condiții, Østre Landsret (Curtea de Apel a Regiunii de Est, Danemarca) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Este contrar articolului 56 CE (devenit articolul 63 TFUE), privind libera circulație a capitalurilor, sau articolului 49 CE (devenit articolul 56 TFUE), privind libertatea de a presta servicii, un regim fiscal, precum cel din litigiile principale, în temeiul căruia OPCVM-urile străine care intră sub incidența Directivei 85/611[…] sunt impozitate la sursă pe dividendele distribuite de societăți daneze, în timp ce OPCVM-urile daneze echivalente pot beneficia de o scutire de impozitul la sursă, fie pentru că acestea realizează efectiv o distribuire minimă către propriii deținători de titluri de participare pentru care impozitul este reținut la sursă, fie pentru că, tehnic, se determină o distribuire minimă pe baza căreia impozitul la sursă este reținut de la deținătorii de titluri de participare?”

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

20 În urma prezentării concluziilor avocatului general, reclamanții din litigiile principale au solicitat prin actul depus la grefa Curții la 18 ianuarie 2018 să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii, în temeiul articolului 83 din Regulamentul de procedură al Curții.

21 În susținerea cererii lor, reclamanții din litigiile principale arată în esență că concluziile avocatului general se întemeiază pe o înțelegere greșită a naturii și a amplorii cerințelor prevăzute la articolul 16 C din ligningslov. În plus, referirea făcută de avocatul general la împrejurarea că anumite OPCVM-uri care nu sunt rezidente în Regatul Danemarcei ar fi efectuat distribuiri minime s-ar baza pe date eronate, iar circumstanțele referitoare la astfel de OPCVM-uri nu ar fi făcut obiectul unei dezbateri în fața Curții.

22 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 252 al doilea paragraf TFUE, avocatul general prezintă în mod public, cu deplină imparțialitate și în deplină independență, concluzii motivate în cauzele care, în conformitate cu Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, necesită intervenția sa. Nici concluziile avocatului general, nici motivarea pe care se întemeiază acestea nu sunt obligatorii pentru Curte (Hotărârea din 22 iunie 2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging și alții, C-126/16, EU:C:2017:489, punctul 31, precum și jurisprudența citată).

23 Trebuie amintit totodată în acest context că Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și Regulamentul de procedură al acesteia nu prevăd posibilitatea ca părțile interesate să depună observații ca răspuns la concluziile prezentate de avocatul general (Hotărârea din 25 octombrie 2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, punctul 23 și jurisprudența citată). Dezacordul unei părți față de concluziile avocatului general, oricare ar fi chestiunile pe care le examinează în cadrul acestora, nu poate constitui prin el însuși un motiv care să justifice redeschiderea procedurii orale (Hotărârea din 25 octombrie 2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, punctul 24, precum și Hotărârea din 29 noiembrie 2017, King, C-214/16, EU:C:2017:914, punctul 27 și jurisprudența citată).

24 Prin argumentele referitoare la amploarea și la natura cerințelor prevăzute la articolul 16 C din ligningslov, reclamanții din litigiile principale încearcă să răspundă la concluziile avocatului general repunând în discuție descrierea reglementării în vigoare în Danemarca în urma modificării care a avut loc în cursul anului 2005, după cum rezultă aceasta din cererea de decizia preliminară, din dosarul aflat la dispoziția Curții și din informațiile furnizate în cursul ședinței. Or, din jurisprudența citată la punctul anterior rezultă că depunerea unor astfel de observații nu este prevăzută de textele care reglementează procedura în fața Curții.

25 În aceste condiții, potrivit articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când consideră că nu este suficient de lămurită sau atunci când o parte a invocat, după închiderea

acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților ori a persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene.

26 În speță, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune de toate elementele necesare pentru a răspunde la întrebarea adresată de instanța de trimitere și că toate argumentele necesare pentru soluționarea cauzei, în special posibilitatea ca un organism care nu este rezident în Regatul Danemarcei să determine o distribuire minimă în conformitate cu reglementarea daneză și să obțină calificarea drept fond care intră sub incidența articolului 16 C, au fost dezbătute în fața Curții.

27 Având în vedere considerațiile care precedă, nu este necesar să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebarea preliminară

28 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolele 56 și 63 TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări a unui stat membru, precum cea în discuție în litigiile principale, în temeiul căreia dividendele distribuite de o societate rezidentă în acest stat membru unui OPCVM nerezident sunt supuse unui impozit reținut la sursă, în timp ce dividendele distribuite unui OPCVM rezident în același stat membru sunt scutite de un astfel de impozit reținut la sursă, cu condiția ca acest organism să efectueze o distribuire minimă către propriii deținători de titluri de participare sau să determine, tehnic, o distribuire minimă și să încaseze un impozit pe această distribuire minimă reală sau fictivă în sarcina propriilor deținători de titluri de participare.

29 Astfel cum reiese din descrierea reglementării naționale în discuție în litigiile principale făcută de instanța de trimitere, pentru a putea beneficia de o scutire de impozitul reținut la sursă, un OPCVM trebuie, pe de o parte, să fie rezident în Danemarca și, pe de altă parte, să aibă statutul de fond care intră sub incidența articolului 16 C.

30 Pentru a obține acest statut, un OPCVM trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute la articolul 16 C din ligningslov și în special, în conformitate cu reglementarea în vigoare înainte de 1 iunie 2005, să se angajeze să procedeze la o distribuire minimă și să rețină la sursă impozitul aferent acestei distribuiri în sarcina deținătorilor titlurilor lor de participare. Ulterior acestei date, nu se mai impune să se procedeze efectiv la o distribuire minimă către deținătorii de titluri de participare, ci, pentru a beneficia de respectivul statut, OPCVM-ul în cauză trebuie să determine o distribuire minimă care este impozitată la nivelul deținătorilor de titluri de participare prin intermediul unei rețineri la sursă efectuate de acest organism. OPCVM-urile care sunt rezidente în Danemarca și nu au obținut statutul de fond care intră sub incidența articolului 16 C sunt supuse unei rețineri la sursă a impozitului pe dividendele distribuite de societățile rezidente în acest stat membru.

31 Reiese din dosar și nu s-a contestat în fața Curții faptul că, în perioada în discuție în litigiile principale, numai OPCVM-urile rezidente în Danemarca puteau beneficia de o scutire de impozitul reținut la sursă. Din explicațiile guvernului danez și ale părților din litigiile principale rezultă că, deși un OPCVM care nu este rezident în Regatul Danemarcei poate să îndeplinească în principiu condițiile prevăzute la articolul 16 C din ligningslov, el nu poate să beneficieze de scutirea de reținerea la sursă a impozitului pe dividendele distribuite de societăți rezidente din cauza calității sale de organism nerezident în acest stat membru.

Cu privire la libertatea în discuție

32 Întrucât întrebarea preliminară a fost adresată atât în raport cu articolul 56 TFUE, cât și cu articolul 63 TFUE, trebuie să se stabilească în prealabil dacă și, în caz afirmativ, în ce măsură o reglementare națională precum cea în discuție în litigiile principale poate să aducă atingere exercitării liberei prestări a serviciilor și liberei circulații a capitalurilor.

33 În această privință, dintr-o jurisprudență consacrată reiese că este necesar să se ia în considerare obiectul reglementării în cauză (Hotărârea din 13 noiembrie 2012, Test Claimants in the FII Group Litigation, C-35/11, EU:C:2012:707, punctul 90 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 5 februarie 2014, Hervis Sport- és Divatkereskedelmi, C-385/12, EU:C:2014:47, punctul 21 și jurisprudența citată).

34 Litigiile principale privesc cererea de rambursare a impozitului reținut la sursă pe dividendele plătite reclamanților din litigiile principale de societăți stabilite în Danemarca între anul 2000 și anul 2009 și compatibilitatea cu dreptul Uniunii a unei reglementări naționale care rezervă posibilitatea de a beneficia de scutirea de un astfel de impozit reținut la sursă exclusiv OPCVM-urilor care sunt rezidente în Danemarca și îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 16 C din ligningslov.

35 Reglementarea națională în discuție în litigiile principale are, așadar, ca obiect tratamentul fiscal al dividendelor încasate de OPCVM-uri.

36 În consecință, trebuie să se considere că situația în discuție în litigiile principale intră în sfera liberei circulații a capitalurilor.

37 În plus, presupunând că reglementarea în discuție în litigiile principale ar avea ca efect să interzică, să îngreuneze sau să facă mai puțin atractive activitățile unui OPCVM stabilit în alt stat membru decât Regatul Danemarcei, unde acesta furnizează în mod legal servicii similare, astfel de efecte ar fi consecința inevitabilă a tratamentului fiscal aplicabil dividendelor plătite acestui OPCVM nerezident în Danemarca și nu justifică o analiză autonomă în raport cu libera prestare a serviciilor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 septembrie 2009, Glaxo Wellcome, C-182/08, EU:C:2009:559, punctul 51 și jurisprudența citată). Astfel, această libertate apare în acest caz ca secundară în raport cu libera circulație a capitalurilor și poate fi analizată în cadrul acesteia [Hotărârea din 26 mai 2016, NN (L) International, C-48/15, EU:C:2016:356, punctul 41].

38 Pe de altă parte, rezultă din informațiile furnizate de instanța de trimitere că investițiile reclamanților din litigiile principale în Danemarca sunt investițiile de portofoliu și nu au depășit niciodată 10 % din capitalul unei societăți stabilite în Danemarca și este necontestat faptul că libertatea de stabilire nu face obiectul întrebării preliminare.

39 În consecință, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată în lumina articolului 63 TFUE.

Cu privire la existența unei restricții privind libera circulație a capitalurilor

40 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că măsurile interzise prin articolul 63 alineatul (1) TFUE ca fiind restricții privind circulația capitalurilor le includ pe cele care sunt de natură să descurajeze nerezidenții să facă investiții într-un stat membru sau să descurajeze rezidenții acestui stat membru să facă investiții în alte state (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 15, precum și jurisprudența citată).

41 În speță, în temeiul reglementării în discuție în litigiile principale, OPCVM-urile rezidente în Danemarca și cele rezidente într-un alt stat membru sunt supuse, în ceea ce privește dividendele care le sunt distribuite de societățile rezidente în Danemarca, unui tratament diferențiat.

42 Astfel, dividendele distribuite de societățile rezidente în Danemarca OPCVM-urilor nerezidente sunt supuse impozitului reținut la sursă. În schimb, OPCVM-urile rezidente în Danemarca pot beneficia de scutirea de impozitul reținut la sursă pentru aceste dividende, cu condiția să îndeplinească cerințele articolului 16 C din ligningslov.

43 Prin perceperea unui impozit reținut la sursă pe dividendele plătite OPCVM-urilor nerezidente și rezervând exclusiv OPCVM-urilor rezidente posibilitatea de a obține scutirea de un astfel de impozit reținut la sursă, reglementarea națională în discuție în litigiile principale stabilește un tratament dezavantajos în cazul dividendelor plătite OPCVM-urilor nerezidente.

44 Un astfel de tratament dezavantajos este susceptibil să descurajeze, pe de o parte, OPCVM-urile nerezidente să efectueze investiții în societăți stabilite în Danemarca și, pe de altă parte, investitorii rezidenți în Danemarca să achiziționeze titluri de participare la astfel de organisme (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 17).

45 În consecință, legislația națională în discuție în litigiile principale constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor care este interzisă, în principiu, de articolul 63 TFUE.

Cu privire la existența unei justificări

46 Potrivit articolului 65 alineatul (1) litera (a) TFUE, articolul 63 TFUE nu aduce însă atingere dreptului statelor membre de a aplica dispozițiile incidente ale legislațiilor fiscale care stabilesc o distincție între contribuabilii care nu se găsesc în aceeași situație în ceea ce privește reședința lor sau locul unde capitalurile lor au fost investite.

47 Această dispoziție, ca derogare de la principiul fundamental al liberei circulații a capitalurilor, trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte. Prin urmare, ea nu poate fi interpretată în sensul că orice legislație fiscală care prevede o distincție între contribuabili în funcție de locul în care aceștia au reședința sau în funcție de statul în care își investesc capitalurile este compatibilă în mod automat cu Tratatul FUE. Astfel, derogarea prevăzută la articolul 65 alineatul (1) litera (a) TFUE este ea însăși limitată de articolul 65 alineatul (3) TFUE, care prevede că dispozițiile naționale menționate la alineatul (1) al acestui articol „nu trebuie să constituie un mijloc de discriminare arbitrară și nici o restrângere disimulată a liberei circulații a capitalurilor și plăților, astfel cum este aceasta definită la articolul 63 [TFUE]” (Hotărârea din 10 aprilie 2014, Emerging Markets Series of DFA Investment Trust Company, C-190/12, EU:C:2014:249, punctele 55 și 56, precum și jurisprudența citată).

48 În consecință, diferențele de tratament permise potrivit articolului 65 alineatul (1) litera (a) TFUE trebuie să fie distinse de discriminările interzise de articolul 65 alineatul (3) TFUE. Or, din jurisprudența Curții rezultă că, pentru ca o legislație fiscală națională precum cea în discuție în litigiile principale să poată fi considerată compatibilă cu dispozițiile tratatului privind libera circulație a capitalurilor, trebuie ca diferența de tratament să privească situații care nu sunt comparabile în mod obiectiv sau să fie justificată de un motiv imperativ de interes general (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 23, precum și jurisprudența citată).

49 Este necesar, prin urmare, să se examineze dacă faptul de a rezerva OPCVM-urilor rezidente în Danemarca posibilitatea de a obține o scutire de impozitul reținut la sursă este justificat de o diferență obiectivă între situația OPCVM-urilor rezidente și cea a OPCVM-urilor nerezidente în Danemarca.

50 În această privință, decurge din jurisprudența Curții, pe de o parte, că analizarea caracterului comparabil sau necomparabil al unei situații transfrontaliere cu o situație internă trebuie să fie realizată ținând cont de obiectivul urmărit de dispozițiile naționale în cauză, precum și de obiectul și de conținutul acestora din urmă (Hotărârea din 2 iunie 2016, Pensioenfonds Metaal en Techniek, C-252/14, EU:C:2016:402, punctul 48 și jurisprudența citată).

51 Pe de altă parte, numai criteriile de distincție pertinente stabilite de legislația în cauză trebuie să fie luate în considerare în scopul de a aprecia dacă diferența de tratament care rezultă dintr-o astfel de legislație reflectă o diferență obiectivă a situațiilor (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 28, precum și Hotărârea din 2 iunie 2016, Pensioenfonds Metaal en Techniek, C-252/14, EU:C:2016:402, punctul 49).

52 Astfel cum reiese din observațiile guvernului danez, reglementarea în discuție în litigiile principale are ca obiectiv, pe de o parte, să asigure egalitatea sarcinii fiscale ce revine particularilor care investesc în societăți stabilite în Danemarca prin intermediul unui OPCVM cu aceea care revine particularilor care investesc direct în întreprinderi stabilite în Danemarca. Această reglementare ar conduce astfel la o dublă impunere economică care s-ar produce dacă dividendele ar fi impozitate la nivelul OPCVM-ului respectiv și la nivelul deținătorilor de titluri de participare la acesta. Pe de altă parte, reglementarea respectivă ar urmări să garanteze că dividendele distribuite de societăți stabilite în Danemarca nu sunt excluse din competența de impozitare a Regatului Danemarcei ca urmare a scutirii lor la nivelul OPCVM-urilor și sunt efectiv supuse o singură dată acestei competențe de impozitare.

53 În ceea ce privește primul obiectiv invocat de guvernul danez, decurge din jurisprudența Curții că, în privința măsurilor prevăzute de un stat membru în vederea prevenirii sau a atenuării impozitării în lanț sau a dublei impuneri economice a veniturilor distribuite de o societate rezidentă, societățile beneficiare rezidente nu se găsesc în mod necesar într-o situație comparabilă cu cea a societăților beneficiare rezidente într-un alt stat membru (Hotărârea din 25 octombrie 2012, Comisia/Belgia, C-387/11, EU:C:2012:670, punctul 48 și jurisprudența citată).

54 Cu toate acestea, din momentul în care un stat membru, în mod unilateral sau pe cale convențională, supune impozitului pe venit nu numai societățile rezidente, ci și societățile nerezidente, pentru veniturile percepute de acestea de la o societate rezidentă, situația acestor societăți nerezidente se apropie de cea a societăților rezidente (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2012, Comisia/Belgia, C-387/11, EU:C:2012:670, punctul 49 și jurisprudența citată).

55 Astfel, simpla exercitare de către același stat a competenței sale fiscale, independent de orice impozitare într-un alt stat membru, generează un risc de impozitare în lanț sau de dublă impunere economică. Într-un asemenea caz, pentru ca societățile beneficiare nerezidente să nu se confrunte cu o restricție privind libera circulație a capitalurilor, interzisă, în principiu, de articolul 63 TFUE, statul de reședință al societății distribuitoare trebuie să se asigure că societățile nerezidente sunt supuse unui tratament echivalent cu cel de care beneficiază rezidenții, din punctul de vedere al mecanismului prevăzut de dreptul său național în vederea evitării ori a atenuării impozitării în lanț sau a dublei impuneri economice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 octombrie 2012, Comisia/Belgia, C-387/11, EU:C:2012:670, punctul 50 și jurisprudența citată).

56 Întrucât Regatul Danemarcei a ales să își exercite competența fiscală cu privire la veniturile obținute de OPCVM-urile nerezidente, acestea se află, așadar, într-o situație comparabilă cu cea a OPCVM-urilor rezidente în Danemarca în ceea ce privește riscul de dublă impunere economică a dividendelor plătite de societățile rezidente în Danemarca (Hotărârea din 20 octombrie 2011, Comisia/Germania, C-284/09, EU:C:2011:670, punctul 58, precum și Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 42).

57 Al doilea obiectiv invocat de guvernul danez constă în esență în dorința de a nu renunța la orice impozitare a dividendelor distribuite de societățile rezidente în Danemarca, ci de a transfera sarcina fiscală asupra deținătorilor titlurilor OPCVM-urilor. Acest obiectiv este pus în practică prin dispoziția potrivit căreia, pentru a beneficia de statutul de fond care intră sub incidența articolului 16 C și, în consecință, de scutirea de impozitul reținut la sursă, un OPCVM rezident în Danemarca trebuie să efectueze o reținere la sursă a impozitului, în sarcina deținătorilor de titluri de participare la acest organism, pe distribuirea minimă care le-a fost efectiv plătită sau, în urma modificărilor intervenite în cursul anului 2005, pe distribuirea minimă determinată în conformitate cu dispozițiile articolului 16 C din ligningslov.

58 Regatul Danemarcei nu poate, în schimb, să supună OPCVM-urile nerezidente unei astfel de obligații de a efectua o reținere la sursă, în beneficiul acestui stat membru, a impozitului pe dividendele pe care respectivul OPCVM le distribuie. Un astfel de OPCVM este supus competenței de impozitare a Regatului Danemarcei numai în ceea ce privește dividendele încasate și a căror sursă se află în acest stat membru, iar nu, în principiu, în ceea ce privește dividendele distribuite de acest organism.

59 Cu toate acestea, ținând seama de obiectivul, de obiectul și de conținutul reglementării în discuție în litigiile principale, această distincție, care reflectă, de altfel, diferența dintre un organism rezident în Danemarca și un organism nerezident în Danemarca, nu ar trebui să fie considerată decisivă.

60 Astfel, deși obiectivul reglementării în discuție în litigiile principale este deplasarea sarcinii fiscale a vehiculului de investiții către acționarul acestui vehicul, trebuie considerate decisive, în principiu, condițiile materiale ale competenței de impozitare asupra veniturilor acționarilor, iar nu tehnica de impozitare utilizată.

61 Or, un OPCVM nerezident poate avea deținători de titluri de participare care au reședința fiscală în Danemarca, acest stat membru putându-și exercita competența de impozitare asupra veniturilor lor. Din acest punct de vedere, un OPCVM nerezident se află într-o situație comparabilă obiectiv cu un OPCVM rezident în Danemarca.

62 Desigur, Regatul Danemarcei nu poate supune impozitării deținătorii de titluri de participare nerezidenți pentru dividendele distribuite de OPCVM-urile nerezidente. Cu toate acestea, o astfel de imposibilitate este coerentă cu logica deplasării sarcinii impozitării vehiculului către acționar.

63 În aceste condiții, trebuie constatat că faptul de a rezerva exclusiv OPCVM-urilor rezidente posibilitatea de a obține o scutire de impozitul reținut la sursă nu este justificat de o diferență obiectivă de situație între aceste OPCVM-uri și cele care au reședința într-un alt stat membru decât Regatul Danemarcei.

64 Or, o astfel de restricție nu poate fi admisă decât dacă se justifică prin motive imperative de interes general, dacă este de natură să asigure realizarea obiectivului pe care îl urmărește și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (Hotărârea din 24 noiembrie 2016, SECIL, C-464/14, EU:C:2016:896, punctul 56).

65 Guvernele care au prezentat observații în fața Curții consideră că restricția privind libera circulație a capitalurilor în discuție în litigiile principale este justificată de necesitatea de a menține coerența regimului fiscal danez. Guvernele danez și neerlandez consideră, în plus, că această restricție este justificată prin necesitatea de a asigura o repartizare echilibrată a competenței de impozitare între statele membre.

66 Trebuie analizat, în primul rând, dacă faptul că un stat membru rezervă exclusiv OPCVM-urilor rezidente posibilitatea de a obține o scutire de impozitul reținut la sursă pe dividendele distribuite de societăți rezidente poate fi justificat prin necesitatea de a asigura menținerea repartizării echilibrate a competenței de impozitare între statele membre.

67 Guvernele danez și neerlandez susțin în acest sens că a impune Regatului Danemarcei obligația de a acorda o scutire de impozitul reținut la sursă pe dividendele distribuite OPCVM-urilor nerezidente, fără a putea percepe un impozit cu ocazia distribuirii dividendelor către deținătorii de titluri de participare, ar însemna ca statul de origine al respectivelor dividende să fie constrâns să nu își exercite competența de impozitare în privința veniturilor generate pe teritoriul său.

68 Perceperea impozitului pe dividende și excluderea OPCVM-urilor nerezidente de la beneficiul scutirii în discuție în litigiile principale ar permite asigurarea unei repartizări echilibrate a competenței de impozitare și nu ar depăși ceea ce este necesar, dat fiind faptul că Regatul Danemarcei percepe o singură dată impozitul pe dividendele distribuite OPCVM-urilor nerezidente, iar transferul impozitării către distribuirea efectuată de organismele respective nu este posibil.

69 În această privință, trebuie amintit că, desigur, menținerea repartizării competenței de impozitare între statele membre poate constitui un motiv imperativ de interes general de natură să justifice o restricție privind exercitarea unei libertăți de circulație în cadrul Uniunii Europene (Hotărârea din 12 decembrie 2013, Imfeld și Garcet, C-303/12, EU:C:2013:822, punctul 68 și jurisprudența citată).

70 O astfel de justificare poate fi admisă în special atunci când regimul în cauză urmărește prevenirea unor comportamente de natură să compromită dreptul unui stat membru de a-și exercita competența fiscală în legătură cu activitățile realizate pe teritoriul său (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 47, precum și jurisprudența citată).

71 Cu toate acestea, Curtea a statuat deja că, din moment ce un stat membru a ales, precum în situația în cauză în litigiile principale, să nu impoziteze OPCVM-urile rezidente beneficiare ale unor dividende de origine națională, acesta nu poate invoca necesitatea de a asigura o repartizare echilibrată a competenței de impozitare între statele membre pentru a justifica impozitarea OPCVM-urilor nerezidente beneficiare ale unor astfel de venituri (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 48, precum și jurisprudența citată).

72 Pe de altă parte, dividendele distribuite de societăți rezidente în Danemarca unor OPCVM-uri nerezidente au făcut deja obiectul unei impozitări în Regatul Danemarcei în calitate de beneficii ale societății distribuitoare.

73 Împrejurarea că impozitarea dividendelor a fost transferată la nivelul acționarilor OPCVM-urilor rezidente nu poate justifica restricția în discuție în litigiile principale.

74 Astfel, pe de o parte, după cum s-a arătat la punctul 61 din prezenta hotărâre, Regatul Danemarcei deține competența de impozitare cu privire la deținătorii de titluri de participare rezidenți ai OPCVM-urilor nerezidente.

75 Pe de altă parte, faptul că un stat membru efectuează o reținere la sursă a impozitului pe dividendele distribuite OPCVM-urilor nerezidente, din cauza imposibilității de a reține impozitul pe toate distribuirile efectuate de aceste organisme, nu conduce la prevenirea unor comportamente de natură să compromită dreptul acestui stat membru de a-și exercita competența fiscală în legătură cu activitățile realizate pe teritoriul său, ci, dimpotrivă, la compensarea lipsei unei competențe de impozitare ce rezultă din repartizarea echilibrată a competenței de impozitare între statele membre.

76 Necesitatea de a menține o astfel de repartizare nu poate fi, așadar, invocată pentru a justifica restricția privind libera circulație a capitalurilor în discuție în litigiile principale.

77 În al doilea rând, trebuie să se verifice dacă, astfel cum arată guvernele care au prezentat observații în fața Curții, restricția rezultată din aplicarea reglementării fiscale în discuție în litigiile principale poate fi justificată prin necesitatea de a menține coerența regimului fiscal danez.

78 Potrivit acestor guverne, ar exista, astfel, o legătură directă între scutirea de impozitul reținut la sursă în ceea ce privește dividendele plătite unor OPCVM-urile rezidente și obligația acestor OPCVM-uri de a percepe un impozit reținut la sursă pe dividendele pe care le distribuie propriilor deținători de titluri de participare.

79 În această privință, trebuie amintit că Curtea a statuat deja că necesitatea menținerii coerenței unui regim fiscal poate justifica o reglementare de natură să restrângă libertățile fundamentale (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 50, precum și jurisprudența citată).

80 Cu toate acestea, pentru ca un argument întemeiat pe o asemenea justificare să poată fi admis, trebuie, potrivit unei jurisprudențe constante, să se stabilească existența unei legături directe între avantajul fiscal respectiv și compensarea acestui avantaj cu o prelevare fiscală determinată, caracterul direct al acestei legături trebuind să fie apreciat în funcție de obiectivul reglementării în cauză (Hotărârea din 10 mai 2012, Santander Asset Management SGIIC și alții, C-338/11-C-347/11, EU:C:2012:286, punctul 51, precum și jurisprudența citată).

81 În această privință, astfel cum s-a arătat la punctele 29-31 din prezenta hotărâre, un OPCVM poate beneficia de o scutire de impozitul reținut la sursă pe dividendele distribuite de o societate rezidentă în Danemarca, cu condiția ca, în mod cumulativ, acesta să fie la rândul său rezident în Danemarca și să efectueze o distribuire minimă sau să determine o distribuire minimă, pe care este perceput un impozit reținut la sursă.

82 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 72 din concluzii, reglementarea națională în discuție în litigiile principale supune scutirea OPCVM-urilor rezidente în Danemarca de impozitul reținut la sursă condiției ca acestea să efectueze o distribuire minimă, reală sau fictivă, în favoarea propriilor deținători de titluri de participare, care datorează un impozit anticipat, prelevat în numele lor, de către organismele respective. Avantajul astfel acordat OPCVM-urilor rezidente în Danemarca, sub forma unei scutiri de impozitul reținut la sursă, este compensat, în principiu, de impozitarea dividendelor, redistribuite de aceste organisme, la nivelul deținătorilor de titluri de participare ale acestora din urmă.

83 Trebuie să se verifice în continuare dacă faptul de a rezerva exclusiv OPCVM-urilor rezidente în Danemarca posibilitatea de a beneficia de scutirea de impozitul reținut la sursă nu depășește ceea ce este necesar pentru a garanta coerența sistemului fiscal în discuție în litigiile principale.

84 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 80 din concluzii, coerența internă a regimului fiscal în discuție în litigiile principale ar putea fi menținută în cazul în care OPCVM-urile rezidente într-un alt stat membru decât Regatul Danemarcei care îndeplinesc condițiile prevăzute de articolul 16 C din ligningslov ar putea beneficia de scutirea de impozitul reținut la sursă, cu condiția ca autoritățile fiscale daneze să se asigure, în strânsă cooperare cu organismele menționate, că acestea din urmă plătesc un impozit echivalent cu cel pe care fondurile care intră sub incidența articolului 16 C și care sunt rezidente în Danemarca trebuie să îl rețină, ca impozit anticipat, pe distribuirea minimă calculată în conformitate cu această dispoziție. Asigurarea posibilității unor astfel de OPCVM-uri de a beneficia de această scutire, în condițiile menționate, ar constitui o măsură mai puțin restrictivă decât regimul actual.

85 Totodată, refuzul de a acorda OPCVM-urilor rezidente într-un alt stat membru decât Regatul Danemarcei care îndeplinesc condițiile prevăzute la articolul 16 C din ligningslov beneficiul scutirii de impozitul reținut la sursă conduce la o impozitare în lanț a dividendelor plătite propriilor deținători de titluri de participare rezidenți în Danemarca, ceea ce contravine tocmai obiectivului urmărit de reglementarea națională.

86 În consecință, este necesar să se considere că restricția ce rezultă din aplicarea reglementării fiscale în discuție în litigiile principale nu poate fi justificată prin necesitatea de a menține coerența regimului fiscal.

87 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 63 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru, precum cea în discuție în litigiile principale, în temeiul căreia dividendele distribuite de o societate rezidentă în acest stat membru unui OPCVM nerezident sunt supuse unui impozit reținut la sursă, în timp ce dividendele distribuite unui OPCVM rezident în același stat membru sunt scutite de un astfel de impozit reținut la sursă, cu condiția ca acest organism să efectueze o distribuire minimă către propriii deținători de titluri de participare sau să determine, tehnic, o distribuire minimă și să încaseze un impozit pe această distribuire minimă reală sau fictivă în sarcina propriilor deținători de titluri de participare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

88 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 63 TFUE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru, precum cea în discuție în litigiile principale, în temeiul căreia dividendele distribuite de o societate rezidentă în acest stat membru unui organism de plasament colectiv în valori mobiliare (OPCVM) nerezident sunt supuse unui impozit reținut la sursă, în timp ce dividendele distribuite unui OPCVM rezident în același stat membru sunt scutite de un astfel de impozit reținut la sursă, cu condiția ca acest organism să efectueze o distribuire minimă către propriii deținători de titluri de participare sau să determine, tehnic, o distribuire minimă și să încaseze un impozit pe această distribuire minimă reală sau fictivă în sarcina propriilor deținători de titluri de participare.

Semnături